Телесику, Телесику!

Приплинь, приплинь до бережка!..

З української казки

Жив та був собі — так у казках завжди гарно починається, — один коваль… До речі, він теж із казки. З отієї, що про Телесика — хто з вас її не чув?

Так ось одного разу коваль прямо з казки — хочте вірте, хочте не вірте, — і потрапив до суду.

І ось як все далі відбувалося.

Як суд почався, суворий суддя у чорній шовковій мантії велів ковалеві, як вирок виніс:

— Ви зобов’язані відповідати на всі запитання суду, відповідати чесно і правдиво. Застерігаю: дача невірних даних чи відмова відповідати вважається злочином і карається згідно закону. Вам зрозуміло?

Коваль — дядько собі нічогенький, як і всі ковалі, чолов’яга можна сказати, ого-го, засмаглий, горном пропахтілий, лише плечима стенув:

— А що ж тутечки невтямки? Чесно то й чесно. Мені не вперше, бо все життя живу правдиво. Та біля горна інак і не можна.

СУДДЯ: Почнемо з уточнення. Ви — коваль безіменний із казки "Телесик"? Так?

— Авжеж, такечки. Із казки я. І коваль, і безіменний.

СУДДЯ (стукнувши по столу чималим дерев’яним молотком):

— Судова справа оголошується відкритою! Слухається справа за позовом громадянки Баби із казки "Телесик" проти Коваля Безіменного із згадуваної казки. Відповідач — Коваль. Звинувачення здійснює радник юстиції прокурор такий-то… Захист — адвокат такий— то. Відхилень до названих осіб немає? Позивач, ви підтверджуєте свій позов?

БАБА: Аякже, підтверджую.

СУДДЯ: Підсудний Коваль Безіменний із казки "Телесик". До суду з позовом до вас звернулася громадянка Баба із звинуваченням вас у…

КОВАЛЬ: Та що ви кажите таке, чоловіче добрий? Яке звинувачення?

СУДДЯ (суворо): Я вам не чоловік добрий, а суддя. До мене треба звертатися "ваша честь". Це вам зрозуміло?

КОВАЛЬ: А що ж тут невторопного? Ясно. Тільки не ясно з якої це лихої години мене звинувачує Баба?

СУДДЯ: Справа починається. Потерпіла, станьте, прошу вас, за кафедру і розкажіть суду як було діло.

БАБА (стає за кафедру, поправляє хустку): А такечки й було, ваша честь, як ото в казці розказується… Як виріс Телесик, то й прохає: зробіть мені, тату, золотий човник і срібне веселечко, буду я рибку ловити та вас на старості годувати.

СУДДЯ: Вельми похвально для молодого підростаючого покоління. (До Баби): Продовжуйте.

БАБА: А що продовжувати, як і так усе ясно. Дід зробив йому золотий човник і срібне веселечко. Я ж синові і наказую: гляди, мовляв, як я кликатиму, то пливи до берега, а як хто чужий, то пливи далі від біди. Бо гадів у нас усіляких ще не перевелося… От Телесик і поплив на річку. Ловить він рибку, нас з дідом годує… А я прийду на берег, снідати принесу до бережка і гукаю:

Телесику, Телесику!

Приплинь, приплинь до бережка!

Дам я тобі їсти й пити!

Телесик пристане до бережка, поїсть, поп’є, віддасть мені рибку, що наловив, відіпхне золотий човник срібним веселечком і прямує до місця уловистого…

Ось тіко зміюка підслухала як кличу Телесика, прийшла до бережка, в кущах заховалася і давай гукати товстим голосом:

Телесику, Телесику!

Приплинь, приплинь до бережка!

Дам я тобі їсти й пити!

А Телесик і одказує:

— Чую, чую, не моєї матінки голос. Пливи, пливи, човнику, далі.

СУДДЯ: І що було далі?

БАБА: А далі було, як про те у казці розказується. Клята зміюка бачить, що нічого не вдіє, бо голос у неї і справді товстий та бридкий і на мій геть не схожий. От і подалась вона до коваля…

ПРОКУРОР (з місця): Ваша честь, дозвольте запитання до підсудного?

СУДДЯ: Запитуйте.

ПРОКУРОР (до Коваля): Підсудний, до вас зверталася змія?

КОВАЛЬ: Аякже, зверталася, як про те й у казці розповідається.

ПРОКУРОР: Вона зверталася до вас із скаргою на свій товстий та бридкий голос — чи не так?

КОВАЛЬ: Саме так. Ковалю, ковалю, каже, скуй мені тоненький голосок, як у Телесикової матері.

ПРОКУРОР: І вас, підсудний, не насторожило таке звертання змії?

КОВАЛЬ: Та вроді, як ні… Не подумав я. До мене всі з чимось звертаються і я всіх уволюю і кожному виковую те, що він просить.

ПРОКУРОР: І ви скували змії тонкий голос? Схожий на голос матері Телесикової?

КОВАЛЬ: Та хай йому трясця, скував.

ПРОКУРОР: І тоді змія з підробленим голосом погукала з берега Телесика. Хлопчик сприйняв її голос за материн, приплив до бережка і був підступно схоплений змією, і ледь не спечений нею в печі. (До Коваля) І це завдяки вашому підсобництву. Адже ви персонально

скували злочинці тоненький голос і, отже, стали пособником її у нею задуманому злочинові. І тепер маєте відповідати перед законом — як пособник змії!

КОВАЛЬ: Але ж Телесик зумів урятуватися, а в піч на лопаті посадив дочку зміюки. І заслінкою піч затулив, її зміюка зі своїми гостями й спожила як печеню, а Телесик врятувався — хто ж про це не відає, як усі казку або чули, або читали.

ПРОКУРОР: Але Телесик врятувався випадково, завдяки своїй винахідливості. А в пазурі змії він потрапив завдяки вам, підсудний. Але й це ще не все. Як відомо, врятувавшись від печі, Телесик вибіг у двір і, шукаючи порятунку, заліз на високу яворину. Коли ж змія виявила, що вона з гостями спожила як печеню свою дочку— зміючку, а Телесик на яворині, то кинулась гризти дерево. З наміром перегризти явора, він упаде, вона й спіймає Телесика. Але зуби в неї, як і в гостей її виявилися непридатними для такого діла — не перегризти було їм товсту яворину. До всього ж зуби у змії ще й поламалися. Ось тоді змія вдруге кинулась за допомогою до підсудного. Цього разу з проханням викувати їй міцні зуби. Зверталася вона до вас, підсудний?

КОВАЛЬ: А чого ж… Зверталася. Прибігла захекана, зла, шипить: викуй мені пошвидше товсті залізні зуби!..

ПРОКУРОР: І ви…

КОВАЛЬ: Викував. Про це й у казці розповідається — тож не буду втаємничувати чи віднікуватися. Горно в мене гоготить, молот є, ковадло теж — чи довго вміючи?

ПРОКУРОР: І ви навіть не задумалися над наслідками? Ну, наприклад, для чого це змії так нагально стали потрібні залізні зуби, га?

КОВАЛЬ: А що ж тутечки думати? Чи мені вперше… Комусь щось на замовлення кувати? Взяв і скував їй залізні зуби. Скільки там тих ділов: клеп-дзень, грюк-стук, аж іскри летять. І залізні зуби готові. Що хочеш ними гризи!..

ПРОКУРОР: Таким чином ви вдруге стали пособником змії.

КОВАЛБ: Тю! Та чого б це я у гадини ставав пособником?

ПРОКУРОР: Факти свідчать, що стали. (До судді): Дозвольте, ваша честь, нагадати підсудному, як згідно казки "Телесик" розвивалися події? Дякую… Отримавши міцні, гострі й надійні залізні зуби, змія кинулась гризти яворину, на якій не дихаючи у відчаї сидів Телесик, вже й не вірячи у своє спасіння. Життя його маленьке в ту мить повисло на волосині.

Здавалося, що — кінець.

КОВАЛЬ: Еге, змія тоді моїми зубами ледь було не перегризла явір.

ПРОКУРОР: В цей час над селом і над тим місцем пролітали гуси. Як їх з яворини не просив порятувати його Телесик, гуси пролетіли мимо. Аж ту пролітало одне гуся, що відбилося від своїх. Телесик став його благати:

Гуся, гуся, гусенятко!

Візьми мене на крилятко.

Та понеси до батенька.

А в батенька — їсти й пити,

Ще й хороше походити.

На щастя, гуся взяло на свої крильця хлопчика і таким чином порятувало його від видимої загибелі. Отже, підсудний, викувавши злочиниці знаряддя вчинення злочину, сприяв їй — у вчиненні злочину, передбаченого статтею такою-то Цивільно-кримінального кодексу.

СУДДЯ (до Коваля): Підсудний, вам зрозуміло звинувачення? Визнаєте ви себе винним?

КОВАЛЬ: Та хіба ж я той… Я ж на життя Телесика не зазіхав, я лише змії залізні зуби викував, а тому вини своєї не визнаю. То все зміюка клята хотіла погубити нашого Телесика.

ПРОКУРОР: Але за вашою допомогою!

СУДДЯ (до Адвоката): Захист має що сказати?

АДВОКАТ (встаючи): Так, ваша честь. (Зібравшись з думками).

Судять дядька Коваля… Доброго дядька із гарної казки. Добрий дядько Коваль не може збагнути за що. То все зміюка, а він всього лише скував їй тоненький голосок за першим разом, а за другим — залізні зуби… Не усвідомлюючи, що чинить. Я не знімаю вини з підсудного, але прошу високий суд врахувати ось що. Між підзахисний з простого-простісінького народу. З трудового. І біографія в нього трудова. З малих літ сирота, підлітком пішов учнем до сільського коваля, був багато років ковальчуком, трудився чесно і добросовісно, опановуючи не легке ковальке ремесло. Що таке Коваль? Майстер, що куванням оброблює метал, виготовляє металеві речі. Одне слово, трудяща людина. Все життя його минає в кузні біля горна… Дим, чад, кіптява. Дихати нічим. А він біля горна все кує і кує… Все життя в труді. Баритися йому нема коли, бо коваль клепле поки тепле. І наш коваль все життя трудом і потом своїм заробляв і заробляє собі на прожиття. Та й чи може існувати

село без коваля? Всі до нього звертаються, бо всім є потреба. Тому косу виклепає, тому річ яку виготовить — руки в нього золоті. Цілий день з його кузні несеться дзень-бом, дзень-бом. Про таких, як мій підзахисний кажуть: б’є-кує цілий день і цілий день тільки дзень-дзелень!.. У селі без коваля — як без рук. І хто б з чим не звернувся до коваля, він кожному допоможе Крім того наш підсудний ще жодного, разу під судом чи слідством не перебував, досі вів зразкове трудове життя. Прошу високий суд врахувати його раннє сирітство, трудову біографію і ту користь, яку він приносить людям, а тому захист прохає його звільнити з-під варти і. виправдати в залі суду.

ПРОКУРОР: Обвинувачення вимагає притягти його до відповідальності і згідно такої— то статті позбавити волі на три роки!

АДВОКАТ: Захист прохає звільнити коваля в залі суду.

СУДДЯ: Суду все зрозуміло. В такому разі суд — б’є дерев’яним молотком по підставці на столі, — іде для прийняття рішення.

Всі встають. Суддя бере течку й виходить.

Тягнуться довгі хвилини очікування рішення суду.

Добродій Коваль Безіменний все ще знизує плечима і ніяк не може збагнути завіщо ж його судять? Він же нічого… Який він пособник змії, який помагач у скоєнні злочину, як він… Усього лише викував змії тоненький голосок, схожий на голос Телесикової матері… Та ще зуби товсті їй скував, аби вона змогла перегризти яворину. Але вона її все одне не встигла перегризти. Телесик врятувався, то яка ж його в цьому вина? До нього всі звертаються за допомогою. І змія звернулася. Він усім допомагає. І змії допоміг, це ж його професійна честь, він повинен допомагати своїм ремеслом тим, хто до нього звертається. На те він і коваль, аби кувати. Та й коли то було? Давним-давно… Та який він посібник змії?..

Аж ось лунає:

— Встати! Суд іде!

Всі встають. З’являється суддя, займає своє місце, розкриває течку й читає:

— Судом прийнято рішення…

У залі — напружена тиша…

— … Стривай, стривай, авторе, — може отут вигукнути котрийсь із читачів. — Казка — казкою, але ж… Було таке чи не було насправжки Щоб в суді коваля із казки судили. Чи в тебе, авторе, теж казка?

— І в мене казка.

— То, виходить, не було?

— Було. А якщо раптом і не було, то… То все одне мало б бути — бо як же інакше. Зло має бути покараним. Що з того, що це сталось давно, як і нині з ранкового туманцю, що над тихою річечкою сріблом стелеться, наче з років та віків далеких чується:

Телесику, Телесику!

Приплинь, приплинь до бережка!

Дам я тобі їсти й пити!

— Ближче, ближче, човнику, до бережка, — озиваться Телесик, — це ж моя матінка снідати мені принесла… Чую, чую матінчин голосок…

Хлюп та хлюп.

Скоряючись срібному веселечку, пливе Телесиків човник золотий… Ось-ось він до бережка пристане, рибалка маленький…

А десь за болотяними нетрями, сторожко дихаючи, змія ховається.

Та до материного голосу пильно прислухається, пробуючи підробити його — о, гаддя на Вкраїні нашій ще не перевелося… Як, між іншим, і тих ковалів, які готові пособити їм — скувати тоненький голос, як у Телесикової матері. Чи викувати гострющі та міцнющі залізні зуби, що вже напевне перегризуть яворину…

А Телесик срібним веселечком керує, золотим човником плине до бережечка та й плине…

Все ближче і ближче…

Але тут і казці нашій…

Кінець?

Та ні ж бо! Казки ніколи не кінчаються — хіба ви, добродії мої, про це не відаєте?

Казки завжди тільки-тільки починаються.

Телесику, Телесику!

Приплинь, приплинь до бережка!..

А коваль клепле, а змія до коваля спішить…